

Kilpailukyky sopimuksen vaikutukset kuntatalouteen 2017

Kilpailukyky sopimuksen tavoitteena on parantaa työllisyyttä ja lisätä talouskasvua pienempien yksikkötyökustannusten avulla. Sopimus tukee samalla myös julkisen talouden sopeuttamista, sillä kaikille työnantajille annetun yksityisen sektorin sairausvakuutusmaksun alennus rahoitetaan julkisen sektorin säästöillä. Julkisen sektorin sopeutus painetta tulee myös siitä, että menosäästöjen ohella kilpailukyky sopimus pienentää julkisen sektorin tuloja lähes yhdellä prosenttiyksiköllä suhteessa bruttokansantuotteeseen.

Valtaosa, noin 900 milj. euroa, kilpailukyky sopimuksen julkista taloutta heikentävistä yhteisvaikutuksista kohdistuu valtiontalouteen. Kuntatalouden rahoitusasemaan sopimuksen nettovaikutus on VM:n mukaan -90 milj. euroa, ja valtionosuusindeksin alenemisen huomioiva yhteisvaikutus on -168 milj. euroa. Kilpailukyky sopimusta neuvoteltaessa lähtökohtana pidettiin kuitenkin sitä, että kilpailukyky sopimus ei heikennä kuntatalouden tasapainoa.

Kilpailukyky sopimus alentaa kuntatalouden toimintamenoja jo vuodesta 2017 lähtien. Toimintamenojen lasku muodostuu kuntatyönantajan työeläke-, työttömyysvakuutus- ja sairausvakuutusmaksun alentamisesta sekä lomarahojen leikkauksesta. Lisäksi VM arvioi toimintamenojen alenevan 93 milj. euroa vuosityöajan pidentämisen seurauksena, vaikka työvoimakustannusten vähentäminen tämän toimenpiteen avulla koetaankin kunnissa hyvin haasteelliseksi. Yhteensä kilpailukyky sopimus laskee kuntatyönantajan kustannuksia ensi vuonna vajalla 700 milj. eurolla. Palkkoihin ei tule sopimuskorotuksia 1.2.2017–31.1.2018.

Menosäästöjen ohella kilpailukyky sopimus kuitenkin pienentää kuntatalouden tuloja lähes 800 miljoonalla eurolla vuonna 2017.

Sopimus paitsi laskee työnantajien sosiaalivakuutusmaksuja niin se myös korottaa palkansaajan lakisääteisiä sosiaalivakuutusmaksuja vastaavasti. Tämä rakenteellinen muutos heikentää kuntien tulopohjaa, sillä maksujen korotukset lisäävät palkansaajien verovähennyksiä ja pienentävät siten kuntien veropohjaa. Lakisääteisten maksujen muutoksia ei kompensoida kunnille tuloveroperusteiden tapaan, vaikka veroperusteiden ja lakisääteisten maksujen erottaminen onkin hyvin tulkinnallista. Palkansaajien maksukorotukset aiheuttavat kuntataloudelle ensi vuonna arviolta 356 milj. euron verotulomenetykset. Suuri osa tästä summasta muodostuu kilpailukyky sopimuksessa sovitusta palkansaajan sairaanhoitomaksun alentamisesta ja vakuutetun päivärahamaksun nostamisesta vastaavasti.

Yksityisen sektorin sairausvakuutusmaksun alentaminen synnyttää rahastoihin noin 700 milj. euron rahoitusvajeen ensi vuonna. Tämän vajeen rahoittamiseksi, kuntien peruspalvelujen valtionosuusmomentilta leikataan ensi vuonna 356 milj. euroa ja OKM:n hallinnonalalta 16 milj. euroa. Hallitus on asettanut valtionosuusleikkaukset tasolle, jonka seurauksena kuntatalous kiristyy lievästi kaikkien kiky-muutosten johdosta.

Hallitus on kuitenkin sitoutunut tasapainottamaan kuntataloutta pitkällä aikavälillä. Sen kanssa on ristiriitaista, että kilpailukyky sopimuksen yhteisvaikutus heikentää kuntataloutta. Lisäksi vuosityöajan pidennys ei välttämättä tuo kuntatalouteen menosäästöjä niin paljon kuin mitä hallitus on talousarvioesityksessään arvioinut ja leikannut kuntien valtionosuuksia.

Kilpailukyky sopimuksen hyödyt, veropohjan heikennykset ja valtionosuusleikkaukset määräytyvät ja kohdistuvat kuntiin eri tekijöiden perusteella. Sopimuksen yhteisvaikutus yksittäisissä kunnissa voi siten poiketa merkittävästikin valtakunnallisista keskiarvoista. Kilpailukyky sopimus ei saa asettaa yksittäisiä kuntia kohtuuttomaan asemaan.